

ਅਧਿਆਪਕ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

ਸੈਂਡਰੀ ਕੋਰਸ

Tutor Marked Assignments

2022-23

ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਓਪਨ ਸਕੂਲਿੰਗ

ਏ-24-25, ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੈਸ਼ਨਲ ਏਰੀਆ, ਸੈਕਟਰ-62, ਨੌਇਡਾ-201309 (ਯੂ.ਪੀ.)

Website: www.nios.ac.in, Toll Free No.18001809393

ਵਿਸ਼ਾ : ਸੂਚੀ / Contents

ਲੜੀ ਨੰ:	ਵਿਸ਼ਾ
1.	ਹਿੰਦੀ/ Hindi (201)
2.	ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ/ English (202)
3.	ਉਰਦੂ/ Urdu (206)
4.	ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ/ Sanskrit (209)
5.	ਗਣਿਤ/ Mathematics(211)
6.	ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ/ Science and Technology (212)
7.	ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ/ Social Science (213)
8.	ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ/ Economics (214)
9.	ਵਿਵਸਾਇਕ ਅਧਿਐਨ/ Business Studies (215)
10.	ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ / Home Science (216)
11.	ਮਨੋ ਵਿਗਿਆਨ / Psychology (222)
12.	ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ / Indian Culture and Heritage
(ICH) (223)
13.	ਲੇਖਾਕਾਰੀ / Accountancy (224)
14.	ਚਿੱਤਰਕਲਾ / Painting (225)
15.	ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨਜ਼ / Data Entry Operations (229)
16.	ਅਰਬੀ / Arabic (235)
17.	ਫਾਰਸੀ / Persian (236)
18.	ਸਿੰਧੀ / Sindhi (238)
19.	ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ (242)
20.	ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਗੀਤ (243)

- 21.** ਵੇਦਾਧਿਆਇਨਮ (245)
- 22.** ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਵਿਆਕਰਨਮ (246)
- 23.** ਭਾਰਤੀਆਦਰਸ਼ਨਮ (247)
- 24.** ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਸਾਹਿਤਿਅਮ (248)
- 25.** ਉਦਮਸ਼ੀਲਤਾ / Entrepreneurship (249)
- 26.** Assignment Submission Receipt

ਉਦਮਸ਼ੀਲਤਾ

Entrepreneurship

(249)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਕ ਉੱਦਮੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਤ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ2ਵੇਖੋ)

Discuss with your friend, and chalk out the managerial Functions of an Entrepreneur?
(See Lesson-2)

- (b) 'ਏਕਲ ਵਿਦਿਆਲਿਆ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ6ਵੇਖੋ)
Write a short note on 'Ekal Vidyalaya'. (See lesson-6)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਇਕ ਸਫਲ ਉੱਦਮੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
ਇਸ ਵਾਕ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ9ਵੇਖੋ)
'Accountability and Commitment are the characteristics of a successful Entrepreneur'.
Justify the statement. (See lesson-9)
- (b) ਵਿਕਾਰ -ਉਤਪੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉਪਰ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ।
(ਪਾਠ10ਵੇਖੋ)
Write a short note on Idea generation and its importance. (See lesson-10)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਉੱਦਮੀਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਵਿਭਿੰਨ
ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ15ਵੇਖੋ)
Discuss the various schemes available for SC/ST entrepreneurs. (See lesson-15)
- (b) ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵਸਾਇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ, ਜਿਸ
ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਕਿਸੇ ਦੋ ਈ -
ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ17ਵੇਖੋ)
Discuss with your friend, and identify a business that you both would like to do.
Identify any two e-resources available for it in India. (See lesson-17)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100 - 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.

- (a) ਸਫਲ ਉੱਦਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਇਕ ਉੱਦਮੀ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।(ਪਾਠ2ਵੇਖੋ)

Read about successful entrepreneurs, and list out the functions of an entrepreneur.
(See lesson-2)

(b) ਤਿੰਨ ਸਫਲ ਉੱਦਮੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਕ ਸਫਲ ਉੱਦਮੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ9ਵੇਖੋ)

Talk to three successful entrepreneurs, and identify the characteristics of a successful entrepreneur. (See lesson-9)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100 - 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100 to 150 words.

(a) ਸਮਾਜਕ ਉੱਦਮੀ ਪਾਰੰਪਰਿਕ /ਵਦਜਕ ਉੱਦਮੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟਕਰੋ। (ਪਾਠ6ਵੇਖੋ)

Social entrepreneurs are different from traditional/commercial entrepreneurs. Distinguish between the two. (See lesson-6)

(b) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ/ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਹੱਥ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।(ਪਾਠ15ਵੇਖੋ)

Describe the functions carried out by 'National Schedule Castes/Schedule Tribes Hub'. (See lesson-15)

6. ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

6

Prepare any one project out of the given below:

(a) ਇਹ ਘੱਟੋ -ਘੱਟ ਪੰਜ ਉੱਦਮੀਆਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰੋ ਅਤੇ ਗਿਆਤ ਕਰੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਵਿਵਸਾਇ ਲਈ ਲਾਈਸੈਂਸ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ? (ਪਾਠ18ਵੇਖੋ)

Interview at least five entrepreneurs, and identify from where they have acquired licenses for their business. (See lesson-18)

(b) ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਜਾਂ ਮੋਬਾਈਲ ਅਨੁਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਉੱਦਮੀਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮੇਕਿਤ ਕਰਕੇ ਈ-ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਮਨ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

- ਸਕਿਲ ਇੰਡੀਆ ਪੋਰਟਲ
- ਸਟਾਰਟਅੱਪ ਇੰਡੀਆ
- ਸਿਡਬੀ ਉੱਦਮ ਮਿਤਰ

- ਕੋਈ ਆਈ ਸੀ-ਪੀ ਐਮ ਈ ਜੀ ਪੀ ਈ-ਪੋਰਟਲ
- ਸਿਡਬੀ ਸਟੈਂਡਅੱਪ ਮਿੱਤਰ

Government organisations have made the availability of e-resources easier by consolidating the required information for entrepreneurs through websites or mobile applications. Go through the following websites and prepare a report:

- Skill India Portal
- Startup India
- SIDBI Udyamimitra
- KVIC-PMEGP e-Portal
- SIDBI Standupmitra

ਗਣਿਤ

Mathematics

(211)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(i) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

a) ਪੁਨੀਤ ਆਪਣੇ BMI ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੇ ਔਸਤ ਕਦਮਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਫਿਟਨੈਸ ਐਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸਦੇ ਇਕ ਹਫਤੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਹੇਠਾਂ ਸਾਰਣੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਸੋਮਵਾਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ	ਬੁੱਧਵਾਰ	ਵੀਰਵਾਰ	ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ	ਸ਼ਨੀਵਾਰ	ਐਤਵਾਰ
3500	3000	2700	3200	2300	2800	4000

- i. ਪੁਨੀਤ ਵੱਲੋਂ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਚਲੇ ਕੁਲ ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ।
- ii. ਹਫਤੇ ਦੇ ਕਿਸ ਦਿਨ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਘੁੰਮਿਆ?
- iii. ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਔਸਤਨ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਕਿੰਨੇ ਕਦਮ ਚੱਲੇ ਗਏ? (ਪਾਠ-23 ਵੇਖੋ)

Puneet goes for morning walk to correct his BMI. He uses a fitness app to note down his average steps per day whose results for a week are given in the table below-

Monday	Tuesday	Wednesday	Thursday	Friday	Saturday	Sunday
3500	3000	2700	3200	2300	2800	4000

- i. Calculate the total steps taken by Puneet in a week?
- ii. On which day of the week did he walk the most?
- iii. How many steps did he walk on an average in a week? (See Lesson -23)

(b)

x^2+1	$x-3$	x^3+x^2+1	x^4+x^2+1	x^4+1
$4x+3$	$4x-3$	x^2-2x+1	$2x^3$	$5x^3-x^2$

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਲਵੋ। ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਦਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਉਪਰ ਬਹੁਪਦ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

- I. ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਘਣ ਬਹੁਪਦ ਲਿਖਿਆ?
- II. ਬਹੁਪਦ x^2-2x+1 ਨੂੰ ਬਹੁਪਦ $x+1$ ਨਾਲ ਤਕਸੀਮ ਕਰੋ। (ਪਾਠ -3 ਵੇਖੋ)

x^2+1	$x-3$	x^3+x^2+1	x^4+x^2+1	x^4+1
$4x+3$	$4x-3$	x^2-2x+1	$2x^3$	$5x^3-x^2$

Refer to above table. A teacher told ten students to write polynomials on black board.

- i. How many students wrote cubic polynomials?
 - ii. Divide the polynomial x^2-2x+1 by polynomial. (See Lesson- 3)
2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

2

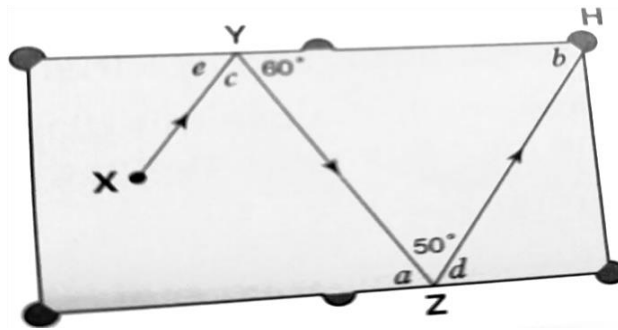
Answer any one of the following questions in about 40-60 words

- (a) ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ O, A, B, C, D, E, ਅਤੇ F ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ 0,1,2,3, -1, -2 ਪੂਰਣ ਅੰਕ ਅਤੇ -3, ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। B ਉਪਰ BB' ਨੂੰ OB ਦੇ ਲੰਬਵਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਚੋ ਕਿ

$BB' = 1$ ਇਕਾਈ ਹੋਵੇ। O ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਮੰਨ ਕੇ ਅਤੇ OB , , ਰੇਡੀਅਸ ਲੈਕੇ ਇਕ ਚਾਪ ਖਿੱਚੋ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਨੂੰ P ਉਪਰ ਕਟਦਾ ਹੈ। OP ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਮਾਪੋ। (ਪਾਠ -1 ਵੇਖੋ)

- (a) On the number line take points O, A, B, C, D, E and F representing integer $0, 1, 2, -1, -2$ and $-2-3$ respectively. At B draw BB' perpendicular to OB such that $BB' = 1$ unit. Taking O as a center and radius OB' draw an arc which intersect number line at P . Measure the length of OP . (See Lesson 1)
- (b) ਬਿਲਿਆਰਡ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪੱਥ ਤੀਰ ਰਾਹੀਂ X ਤੋਂ H ਤਕ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। XY ਅਤੇ ZH ਸਮਾਨੰਤਰ ਪਥ ਹਨ। ਕੋਣ a, b, c, d ਅਤੇ e ਦਾ ਮਾਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ। ਆਪਣੀ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਕਾਰਣ ਸਮੇਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ -10 ਵੇਖੋ)

The arrow shows the path of a billiard ball from X to H . XY and ZH are parallel path. Find the value of angles a, b, c, d and e . Show your working process and give reasons. (See Lesson- 10)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

4

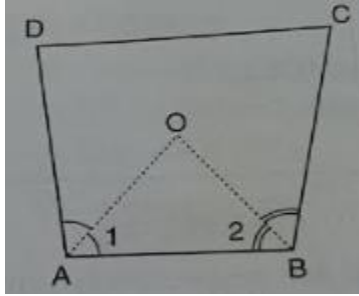
Answer any one of the following questions in about 40-60 words

ਇਕ ਚਤੁਰਭੁਜ $ABCD$ ਵਿਚ AO ਅਤੇ BO ਕ੍ਰਮਵਾਰ $\angle A$ ਅਤੇ $\angle B$ ਦੇ ਸਮਦੁਭਾਂਜਕ ਹਨ।

ਪ੍ਰਮਾਣਤਕਰੋ ਕਿ $\angle AOB = \frac{1}{2}(\angle C + \angle D)$ ਹੈ। (ਪਾਠ -13 ਵੇਖੋ)

In a quadrilateral $ABCD$, AO and BO are the bisector of $\angle A$ and $\angle B$ respectively. Prove that $\angle AOB = \frac{1}{2}(\angle C + \angle D)$.

(See Lesson 13)

(b) ਜੇਕਰ $x + \frac{1}{x} = 5$, ਤਾਂ $x + \frac{1}{x} = 5$, ਦਾਮਾਨਗਿਆਤਕਰੋ। (ਪਾਠ -3 ਵੇਖੋ)

If $x + \frac{1}{x} = 5$, find the value of $x^3 + \frac{1}{x^3}$.

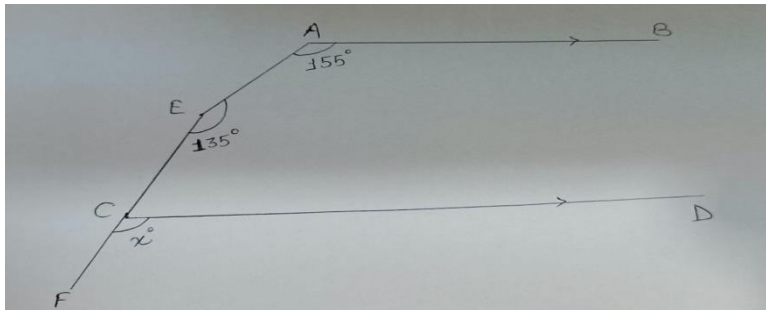
(See Lesson-3)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। (4)
Answer any one of the following questions in about 100-150 words:

(a) ਚਿਤਰਵਿਚ $AB \parallel CD$, $\angle A = 155^\circ$, $\angle E = 135^\circ$ ਅਤੇ $\angle FCD = x^\circ$ ਤਾਂ x ਦਾਮਾਨਗਿਆਤਕਰੋ। (ਪਾਠ 12 ਵੇਖੋ)

In figure $AB \parallel CD$, $\angle A = 155^\circ$, $\angle E = 135^\circ$ and $\angle FCD = x^\circ$, then find the value of x .

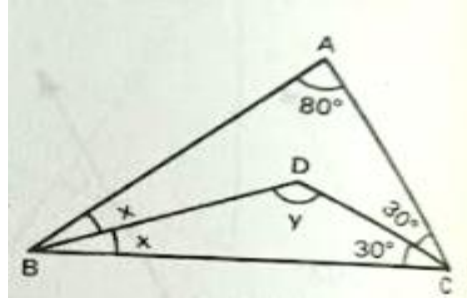
(See Lesson-12)

(b) ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ABC ਇਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ $\angle A = 80^\circ$, $\angle C = 60^\circ$, $\angle B = 2x^\circ$, ਅਤੇ $\angle BDC = y^\circ$ । BD ਅਤੇ CD ਲੜੀਵਾਰ $\angle B$ ਅਤੇ $\angle C$ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। x ਅਤੇ y ਦੇ ਮਾਨ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 14 ਵੇਖੋ)

In figure ABC is a triangle in which it is given that $\angle A = 80^\circ$, $\angle C = 60^\circ$, $\angle B = 2x^\circ$, and $\angle BDC = y^\circ$. BD and CD bisect $\angle B$ and $\angle C$ respectively. Calculate the value of x and y .

(See Lesson-14)

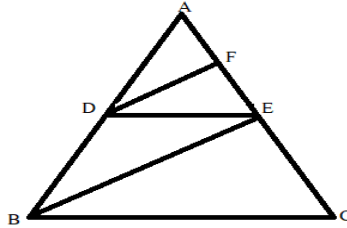
5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words:

a) ਜੇਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਚਿਤਰ ਵਿਚ $DE \parallel BC$ ਅਤੇ $DF \parallel BE$ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਕਰੋ ਕਿ $\frac{EF}{FB} = \frac{CE}{EB}$

a) In the figure, $DE \parallel BC$ and $DF \parallel BE$ then prove that $\frac{EF}{FB} = \frac{CE}{EB}$.

b) AB ਅਤੇ CD ਇਕ ਘੇਰੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਜੀਵਾਣਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰਾਂ ਕਿ $AB = 6$ ਸੈਂ. ਮੀ. $CD = 12$ ਸੈਂ ਮੀ. ਅਤੇ $AB \parallel CD$ ਹੈ। ਜੇਕਰ AB ਅਤੇ CD ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਦੂਰੀ 3 ਸੈ. ਮੀ. ਹੈ ਤਾਂ ਘੇਰੇ ਦਾ ਰੇਡੀਅਸ ਪਤਾ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 15 ਵੇਖੋ)

AB and CD are two chords of a circle such that $AB = 6$ cm, $CD = 12$ cm and $AB \parallel CD$. If the distance between AB and CD is 3 cm, find the radius of circle. (See Lesson 15)

6. ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। 6

Prepare any one of the project out of two given below.

a) ਜਨਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮੁਹੱਲੇ/ ਪਿੰਡ ਦੇ 50 ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ।

ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਅੰਕ	ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ (ਲੱਖਾਂ 'ਚ)
1		

2		
50		

- (i) ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਣਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।
- (ii) ਔਸਤ ਪਰਿਵਾਰ ਆਕਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ। ਕਿੰਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਔਸਤ ਪਰਿਵਾਰ ਆਕਾਰ ਨਾਲੋਂ ਉਪਰ ਹਨ?
- (iii) ਸਿਖਰਲੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਗ੍ਰਾਫ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

(ਪਾਠ 24 ਵੇਖੋ)

- a) Conduct the survey of 50 households from your locality/ village, regarding number of person in family and family income.

S. No. of family	Number of persons in family	Family annual income (₹ in lac)
1		
2		
50		

- (i) Present the data related to family members in tabular form mentioning frequencies.
- (ii) Calculate the average family size. How many families are above the average family size?
- (iii) Draw the Bar graph for top 10 earning families. (See lesson 24)

(b)

- (i) ਆਯਤ ABCD ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ, ਜਿਸਦੀ ਭੁਜਾ $AB=DC=6$ ਸੈ. ਮੀ. ਤੇ $AD=BC=2$ ਸੈ. ਮੀ. ਹੈ।
- (ii) ਭੁਜਾ DC ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਸਿਖਰਾਂ ਤੋਂ 1 ਸੈ. ਮੀ. ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੇ ਇਕ ਸਮਲੰਬ EFGH ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ, ਜਿਸਦੀ ਦੂਰੀ ਸਮਾਨੰਤਰ ਭੁਜਾ 2 ਸੈ. ਮੀ. ਹੈ ਅਤੇ DC ਤੋਂ 3 ਸੈ. ਮੀ. ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਹੈ।
- (iii) ਭੁਜਾ FG ਦੀ ਵਿਸ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਕ ਵਰਗ FIJG ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ।
- (iv) ਭੁਜਾ IJ ਦੇ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ 3 ਸੈ. ਮੀ. ਦੀ ਉਚਾਈ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਬਿੰਦੂ k ਨੂੰ। ਅਤੇ j ਨਾਲ ਮਿਲਾਓ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ-

- a) ਵਿਕਰਣ AC ਅਤੇ DB ਦਾ ਮਾਪ ਗਿਆਤ ਕਰੋ।
- b) ਸਮਲੰਬ EFGH ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ
- c) ਵਿਕਰਣਾਂ FJ ਅਤੇ IG ਦਾ ਮਾਪ ਪਤਾ ਕਰੋ।
- d) KI ਅਤੇ KJ ਦਾ ਮਾਪ ਗਿਆਤ ਕਰੋ।
- e) $\angle IKJ$ ਦਾ ਮਾਨ ਗਿਆਤ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-10,11,12,13,14 ਵੇਖੋ)

- i. Construct a rectangle ABCD whose side $AB = DC = 6$ cm and $AD = BC = 2$ cm.
- ii. Construct a trapezium EFGH at a distance of 1 cm from both the vertices of the side DC whose other parallel side is 2 cm and is at a height of 3 cm from the DC.
- iii. Construct a square FIJG with the same dimension as the side FG.
- iv. Join I and J to the point k situated at a height of 3 cm from the mid point of the side IJ.

Answer the following questions -

- a. Find the measure of diagonals AC and DB.
- b. Find the area of the trapezium EFGH.
- c. Find the measure of diagonals FJ and IG.
- d. Find the measure of KI and KJ.
- e. Find the value of $\angle IKJ$.

(See Lesson 10,11,12,13, 14)

ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕ

Science and Technology

(212)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks :20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

a ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਡਲ ਤਾਪ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

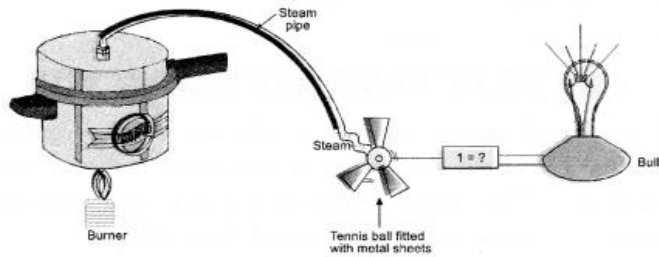
ਪਾਠ - 14 'ਤੇ ਵੇਖੋ

(i) ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਿੰਨਤ ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲੇਬਲ ਲਾਓ

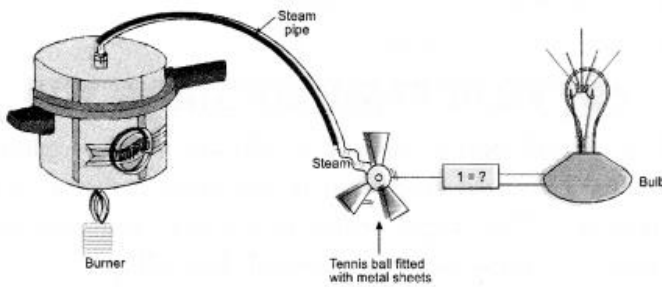
(ii) ਧਾਤੂ ਦੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ ਨਾਲ ਫਿੱਟ ਟੈਨਿਸ ਬਾਲ ਨੂੰ ਘੁਮਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(iii) ਉਸ ਉਪਕਰਣ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਡਲ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਤ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(iv) ਉਰਜਾ ਦਾ ਉਹ ਰੂਪ ਜਿਹੜਾ ਬਿਜਲੀ ਉਰਜਾ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(i) Following model demonstrates the process of thermo-electric production. (See lesson 14)

- Identify and label the device marked as 1.
- A tennis ball fitted with sheets of metal is rotated. Explain the reason.
- Name the device which relies on the principle demonstrated by this model.
- The form of energy that is being converted into electrical energy. Make it clear

(b) ਸੁਨੀਲ ਨੇ ਇਕ ਕਾਰ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸੁਰਖਿਆ ਲਈ ਉਸਦੇ

ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਕਾਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਉਸਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰਲਾ ਤਾਪਮਾਨ ਬਾਹਰੀ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਧੇਰੇ ਸੀ। ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਣ ਹੋਇਆ? ਜੇਕਰ ਕਾਰ ਨੂੰ ਸਫੈਦ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਕਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ? (ਪਾਠ 14 ਵੇਖੋ)

- (b) The car is parked in the sun by Sunil, and he completely closes the doors, and windows of the car for safety. After some time opening the doors of the car, he realizes that the temperature inside the car was higher than the temperature outside. Explain that due to which effect of heat this happened. If the car is completely

covered with white cloth, then there will be any effect in the internal temperature of that car, if yes, explain the reason. (See lesson 14)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

- (a) ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਠੰਡ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅੱਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਪਮਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੰਡ ਪੈਣ ਕਾਰਣ ਸ਼ਸ਼ੀ ਨੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਅੰਗੀਠੀ ਜਲਾਈ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ, ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਬਾਹਰ ਦੀ ਸਰਦ ਹਵਾ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਮਗਰੋਂ ਉਸਨੂੰ ਘੁਟਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬੂਹੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਤਾਂ ਘੁਟਣ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਣ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ- 26 ਵੇਖੋ)

In the winter season, fire is used as heat to escape from the cold. Due to the extreme cold, Shashi lit firewood in the room to increase the temperature of the room and closed the windows and doors of the room so that the cold outside air could not come into the room. After some time he felt suffocated. When the windows and doors of the room were opened, there was relief from suffocation. Explain exactly the main cause of event. (See lesson 26)

- b) ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਆਕਸੀਜਨ ਪਰਮਾਣੂ ਦੇ ਦ੍ਰਵਮਾਨ ਦਾ $1/16$ ਪਰਮਾਣੂ ਦ੍ਰਵਮਾਨ ਇਕਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੁਣਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 3 ਵੇਖੋ)

Scientists choose $1/16$ of the mass of a naturally occurring oxygen atom as the atomic mass unit. Explain the reason. (see Lesson-3)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Answer anyone of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਇਕ ਜੀਵਾਣੂ ਕੋਸ਼ਿਕਾ ਅਤੇ ਇਕ ਪੌਦਾ ਸੈਲ ਦਾ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰੋ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜੱਦੀ ਪਦਾਰਥ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। (ਪਾਠ 21 ਵੇਖੋ)

Drawn out line diagrams of a bacterial cell, and a plant cell. Label only in part which convey the hereditary material in these cells. (See Lesson-21)

- b) ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦਾ ਨਾਮ ਪਛਾਣੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਯੋਗਾਤਮਕ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ (ਪਾਠ30ਵੇਖੋ)

- (i) ਏ ਆਈ ਓਪੇਰਿਨ
- (ii) ਸਟੈਨਲੀ ਮਿਲਾਕਰ
- (iii) ਜੇ ਬੀ ਐਸ ਹੌਲਡੇਨ
- (iv) ਹੇਰਾਲਡ ਯੂਰੇ

Name of scientist associated with origin of life are given below, identify one scientist out of these who gave experimental evidence for supporting the theory of origin of life (See Lesson-20)

- (i) A.I. Oparin,
- (ii) Stanley Miller,
- (iii) J.B.S. Haldane,
- (iv) Harrold Urey.

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100 - 150 words.

4

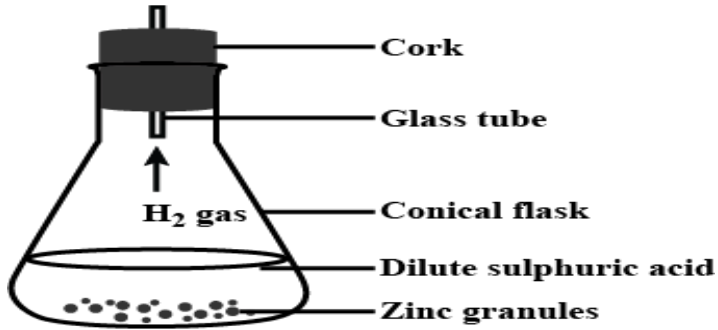
- (a) ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਵਰਗਾਕਾਰ ਬਗੀਚੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਪੈਰਾਮੀਟਰ 48 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਇਸ ਬਗੀਚੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਇਕ ਸੜਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਇਮਾਰਤ ਹੈ। ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪਟਾਖੇ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧੁਨੀ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਪਟਾਖੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਧੁਨੀ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਾਰਣ ਸਮੇਤ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟਕਰੋ। (ਪਾਠ18ਵੇਖੋ)

Amrita is sitting in the middle of the square garden near her house. Whoseperimeter is 48 meters. There is a road on the left side of the perimeter of this garden and a building on the other side. Firecrackers are lit by some children in the street, due to which sound is produced. Will Amrita sitting in the garden hear the echo of this sound or not? Explain your answer with reason. (See lesson -18)

- (b) ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾਨਿਰੀਖਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ4ਵੇਖੋ)

Observe the following activity and answer the questions

(See lesson 4)

- (i) ਜ਼ਿੰਕ ਦੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋ ਕ੍ਰਿਸਟਲਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਕੇ ਪਰਿਵਰਤਣ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

The change between two crystals of zinc takes place by repulsion. Observe the change.

- (ii) ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਤਾਪ ਪਰਿਵਰਤਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਪਮਾਨ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਕਾਰਣਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

There is a change in temperature in the reaction. Explain the causes of temperature change

- (iii) ਜੇਕਰ ਕੱਚ ਦੀ ਇਕ ਨਲੀ ਨੂੰ ਤਣੂ H_2SO_4 ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਰਸਾਇਣਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

If a glass tube is brought in contact with dilute H_2SO_4 . Explain the chemical change that takes place in the reaction when both come in contact.

- (iv) ਰਸਾਇਣਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਉਤਪੰਨ H_2 ਗੈਸ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

Explain the mechanism of collecting H_2 gas produced in a chemical reaction

- (v) ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ H_2 ਗੈਸ ਦੀ ਘੁਲਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਅਘੁਲਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

Explain the effect of solubility, and insolubility in water of H_2 gas.

- (vi) ਹਵਾ ਭਾਰੀ ਹੈ ਜਾਂ H_2 ਗੈਸ, ਕਾਰਣ ਸਮੇਤ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

Explain with reason whether air is heavy or H_2 gas

- 5 ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100 - 150 words.

- (a) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ12ਵੇਖੋ)
- (i) ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਉਪਕਰਣਾਂ ਲਈ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟਰਬਾਈਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
 - (ii) ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖੰਡਨ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਬੇਹਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
 - (iii) ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਊਰਜਾ, ਸੌਰ ਊਰਜਾ ਅਤੇ ਪੌਣ ਊਰਜਾ ਨੂੰ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਊਰਜਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
 - (iv) ਸ਼ੋਰ ਫੋਟੋ ਵੋਲਟਿਕ ਸੈਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ mV ਤੋਂ MW ਤਕ ਊਰਜਾ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸੰਭਵ ਹੈ।

- (a) Justify the following statements with reason.
- (i) There are different types of turbine construction for different types of power plants.
 - (ii) It is absolutely necessary to control the fission process in nuclear power plants.
 - (iii) Hydroelectric energy, solar energy, and wind energy are called renewable energy.
 - (iv) It is possible to produce energy from mW to MW using solar photovoltaic cells.

(See lesson-12)

(b) ਜੈਵ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਸ਼ਲੇਸ਼ਣਾਤਮਕਵਾਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ , ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਣ ਦਾ ਭਾਵ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਹੀ ਵਾਕਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ। (ਪਾਠ20ਵੇਖੋ)

- (i) ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜੀਵਿਤਾ
- (ii) ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ
- (iii) ਅਨੂਕੂਲ ਲਾਭ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਜੀਨ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਤਪੱਤੀ
- (iv) ਸਨਅਤੀ ਮਿਲੇਨੀਯਮ ਵਰਣਨ

Choose this connect phrase that explains the meaning of Natural Selection according to the Modern Synthetic Theory of evolution and justify your answer-

- (i) Survival of Fittest
- (ii) Origin of Life
- (iii) Greater reproduction of variant grass with adoptive advantage industrial melanism?

(See Lesson-20)

6

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ :

Prepare any one out of the Project given below:

(ੳ) ਆਪਣੇ ਨੇੜਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਓ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦੱਸਿਆ ਸਾਮਾਨ ਇਕਠਾ ਕਰੋ (ਪਾਠ 4 ਵੇਖੋ)

- (i) ਤਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ, (ii) ਸਲਫਰ, (iii) ਅਲੂਮੀਨੀਅਮ ਸ਼ੀਟ, (iv) ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਮੇਖਾਂ,
(v) ਆਇਓਡੀਨ ਕ੍ਰਿਸਟਲ

ਹੇਠਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ

- (ੳ) ਇੱਕਤਰ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਧਾਤੂਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ ਧਾਤੂਆਂ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋ।
(ਅ) ਲੋਹੇ ਦੀ ਮੇਖ ਉਪਰ ਭੂਰੀ ਪਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਣ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(ੲ) ਤਾਪ ਦੇ ਸੁਚਾਲਕ ਧਾਤੂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸੁਚਲਾਕਤਾ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕਰੋ।
(ਸ) ਧਾਤੂਆਂ ਦੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਿਖੋ
(ਹ) H_2O ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਾਤੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।

- (a) Visit in your area and collect the following articles. (See lesson 4)
(i) Copper wire, (ii) Sulphur, (iii) Aluminium sheet, (iv) Iron nail, (v) Iodine crystal

Answer the following:

- (a) Classify these articles into metals, and non-metals
(b) There is a brown coating on the iron nail. Explain the reason
(c) Identify good conductors of heat, and define conductivity.
(d) Write down the reaction of metals with water.
(e) Write down the reactions of non-metals with water.

(ਅ) ਜੇਕਰ ਪੁਨੀਤ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਮਿੱਤਰ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਥਾਨਾਂ ਉਪਰ ਮਿਲਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਲਈ ਪੰਜ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰਾਲਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰੋ।

- (i) ਸਾਮਾਨ ਗਤੀ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਸਮਾਂ ਗ੍ਰਾਫ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
(ii) ਅਸਾਮਾਨ ਗਤੀ ਲਈ ਸਥਿਤੀ ਸਮਾਂ ਗ੍ਰਾਫ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
(iii) ਸਥਿਤੀ ਸਮਾਂ ਗ੍ਰਾਫ ਤੋਂ ਵੇਗ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ।

(iv) 10 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਰੀ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰੋ।

(v) ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਸਦੀ ਗਤੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ। (ਪਾਠ -9 ਵੇਖੋ)

(b) If Puneet and his friend ride a motorbike on the road, you will notice that at different times, both motorbikes are found at different positions. Note down five positions at five time intervals for each.

(i) Plot Position Time Graph for Uniform Motion

(ii) Plot Position Time Graph for Non Uniform Motion

(iii) Calculate Velocity from Position Time Graph

(iv) Calculate Distance travelled by you, and your friend in 10 Minutes

(v) Examine whose speed is more?

(See lesson-9)

ਸਮਾਜਿਕਵਿਗਿਆਨ

Social Science (213)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

a) ਮੱਧਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਭੌਤਿਕ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਉਸ ਕਾਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਨਗੇ। (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

Identify any two material remains of Medieval India, and explain how they will help you to understand the history of that period. (See Lesson-2)

(b) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜੈਨਧਰਮ ਅਤੇ ਬੌਧ ਧਰਮ ਦੇ ਉਦੈ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਿਸੇ ਦੋ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ -1 ਵੇਖੋ)

Analyse any two reasons responsible for the rise of Jainism and Buddhism in India.

(See Lesson-1)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.

- (a) ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਜੈਵ-ਵਿਵਿਧਤਾ ਬਹੁਤ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 11 ਵੇਖੋ)

‘Biodiversity is very significant for the survival of human beings’. Discuss any two points in support of this argument. (See Lesson-11)

- (b) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਣ ਦੇ ਕਈ ਮਾੜੇ ਸਿੱਟੇ ਹਨ। ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 14 ਵੇਖੋ)

‘Moving faster towards urbanization has its own consequences’. Justify the statement.
(See Lesson-14)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਜਨਮਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 22 ਵੇਖੋ)

Examine the importance of public opinion in a democracy. (See Lesson-22)

- (b) ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਏਕੀਕਰਣ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਣ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 24 ਵੇਖੋ)

Illustrate any two factors to promote national integration. (See Lesson-24)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one of the following questions in about 100 -150 words.

(a) ਮੱਧਕਾਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਦੋ ਅਹਿਮ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬੇਹਦ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 2 ਵੇਖੋ)

The medieval period saw two new religions in India i.e. Sikhism and Islam. These religions have influenced our society tremendously. Analyse. (See Lesson-2)

(b) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਝਾਓ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਖੇਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਉਪਯੁਕਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਣ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਕਾਰਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 12 ਵੇਖੋ)

Analyse the different types of farming in India. On the basis of your analysis suggest which types of farming will be suitable for your area. Give any four reasons in support of your suggestive types of farming (See lesson 12)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।
Answer any one of the following questions in about 100 -150 words.

(a) ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਵਿਵਸਥਾ ਉਪਰ 73ਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧ ਐਕਟ 1992 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 18 ਵੇਖੋ)

Analyze the impact of the 73rd Constitutional Amendment Act 1992 on the Panchayati Raj System. (See Lesson-18)

(b) ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 15 ਵੇਖੋ)

List constitutional values embedded in the Preamble of the Indian constitution. (See Lesson-15)

6. ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। 6

Prepare any one project out of the given below:

- (a) ਜਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਉੱਥੋਂ ਦੇ 10 ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ। ਸਰਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਉਮਰ-ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਗਿਆਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਖਰੜੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰਣੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Conduct a survey of about 10 households in your area where you live in. Try to find out the sex ratio in three broad age groups. The survey can be conducted in the following format(Table):

ਲੜੀਨੰਬਰ. Sl. No.	ਪ੍ਰਮੁਖ ਉਮਰ ਸਮੂਹ(ਸਾਲ) Broad Age Group (Age)	ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਸੰ. Number of Males	ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸੰ. Number of Females	ਕੁਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ Percentage of Total		ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ Sex Ratio
				ਮਰਦ Males	ਔਰਤਾਂ Females	
1	0 – 14					
2	15 – 59					
3	60 +					

ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮੁਖ ਉਮਰ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਪਤਾ ਕਰੋ। ਉਮਰ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਘਟਦੀ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ 'ਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ? ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 14-ਵੇਖੋ)

On the basis of information given in the table, find out the sex ratio according to broad age groups. What is the trend of sex ratio according to age groups? Does it decline or increase? What would be the impact of these findings on our society? Prepare a report on status of sex ratio based on data.

(See Lesson-14)

- (a) ਆਪਣੇ ਆਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ 10 ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਦੋ ਸੂਚੀਆਂ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Undertake a survey of 10 families in your neighborhoods and make two lists.

- (i) ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Make a list of election related concerns in India.

- (ii) ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਚੋਣ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Make a list of the electoral reforms suggested by people.

ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਿੱਟਾ ਲਿਖੋ (ਪਾਠ 22-ਵੇਂ ਪੰਨੇ)

On the basis of this survey, illustrate your conclusions.

(See Lesson-22)

ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ

Economics

(214)

ਅਧਿਆਪਨਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਨੂੰ ਟਿਕਾਉ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 1 ਵੇਖੋ)

"Economics is defined on the basis of sustainable development due to excessive misuse of resources." Explain the statement with a suitable example. (See Lesson-1)

- (ਅ) ਮਨੁੱਖੀ ਲੋੜਾਂ ਅਨੰਤ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਦੂਜੀ ਲੋੜ ਜਨਮ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਣੀ ਵਿਚ ਲੋੜਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Human needs are infinite and of different types. When one need is satisfied, another need arises. List the characteristics of needs in the light of this statement.

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (ੳ) ਅੱਜ ਕਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਆਰਥਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਅਪਨਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲਾਭ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਵੀ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਆਰਥਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 4 ਵੇਖੋ)

"Nowadays most of the countries of the world have adopted economic system which is based on the principle of profit as well as welfare of the society". List the characteristics of an economic system on the basis of this statement.

- (ਅ) ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਾਧਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਵੱਧਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਆਧਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਚਿਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 5 ਵੇਖੋ)

"The increase of resources in the economy provides the basis for meeting the increasing needs of man and also solves the central problems". Explain the statement with a suitable example. (See Lesson-5)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (ੳ) ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ਕਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ-11 ਦੇਖੋ)

Demand and supply play an important role in the market to determine the price of a commodity". Examine this statement with the help of a diagrammatic representation.

(ਅ) ਆਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਗ੍ਰਾਹਕਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਣੀ ਵਿੱਚ ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਨਾਲ ਆਨਲਾਈਨ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ12ਵੇਖੋ)

“Online shopping has become popular among customers”. In the light of this statement, with suitable examples, identify the reasons for the increase in online shopping.

(See Lesson-12)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਖਿਆ ਲਈ ਸਮਰਥਣ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਪੇਸ਼ਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ13ਵੇਖੋ)

Support price is considered as an instrument of the government to protect the interests of the producers especially the farmers. Elaborate this statement with graphical representation. (See Lesson-13)

(ਅ) ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸ਼ਾਖਾ ਦਫਤਰਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰੋ ਸ਼ਾਖਾ ਦੇ ਬੀਮਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। (ਪਾਠ16ਵੇਖੋ)

Visit any insurance company branch office in your area. Discuss the procedure for obtaining an insurance policy with the Insurance Executive Officer of the branch. Prepare a brief report based on the discussion. (See Lesson-16)

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਪੂਰਨ ਮੁਕਾਬਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅਤੇ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

Distinguish between perfectly competitive market, and monopoly market.

(See Lesson -12)

(ਅ) ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਦੀ ਤੁਲਣਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਯੋਗ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪਰਿਵਰਤਣ ਵਿਖਾਏ ਹਨ। ਹੇਠਾਂ ਦਸੀਆਂ ਗਈਆਂ

1. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ।
2. ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਨਿਮਨ ਪੱਧਰ
3. ਭਾਰੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦਬਾਅ
4. ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਹੋਂਦ
5. ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਗਤੀ

(ਪਾਠ19ਵੇਖੋ)

The Indian economy has shown remarkable progressive changes in its characteristics over time as compared to the pre-independence period. Justify the statement on the basis of the characteristics given below-

- i) Low level of per capita income.
- ii) Heavy population pressure.
- iii) Existence of Poverty,
- iv) Technological Progress.

(See Lesson-19)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Prepare any one project on the basis of information the given below:

(ੳ) ਭਾਰਤ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿਸਾ ਪੇਂਡੂ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਵਸਦਾ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਨਰੇਗਾ 5 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਮੀਦ ਦੀ ਨਵੀਂ ਕਿਰਨ ਦਿਖਾਈ ਦਿਤੀ। ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਮਨਰੇਗਾ 5 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤਕਰੋ।

(ਪਾਠ21ਵੇਖੋ)

India is a huge country. A major part of the total population lives in rural areas where they are facing lot of problems due to unemployment, and poverty. The implementation of MGNREGA, 2005 has given a new ray of hope to get rid of such

problems. Prove its relevance in the current state of the economy by preparing a project on MNREGA-2005. (See Lesson-21)

(ਅ) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਅਤੇ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਿਖਿਆ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਉਪਰ ਹੇਠਾਂ ਦਸੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

- ਸਰਬ ਸਿਖਿਆ ਅਭਿਆਨ (ਐਸ ਐਸ ਏ)
- ਮਿਡ ਡੇ ਮੀਲਦਾਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਧਿਮਕ ਸਿਕਸ਼ਾ ਅਭਿਆਨ (ਆਰ ਐਮ ਐਸ ਏ)
- ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅੰਗਰੀਣਾਂ ਲਈ ਸਮਾਂਵੇਸ਼ੀ ਸਿਖਿਆ (ਆਈ ਈ ਡੀ ਐਮ ਐਸ)
- ਸਾਖਰ ਭਾਰਤ (ਪਾਠ 21 ਵੇਖੋ)

Prepare a short project on the topic "Schemes for Primary and Secondary Education" on the basis of the following points-

- SarvaSiksha Abhiyan (SSA)
- National programme of Mid-day meals in School
- Rashtriya Madhyamik Shiksha Abhiyan (RMSA)
- Inclusive Education for the Disabled at Secondary Stage (IEDSS)
- Saakshar Bharat

ਵਿਵਸਾਇਕ ਅਧਿਐਨ

Business Studies

(215)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਆਵਾਜਾਈ ਵਪਾਰ ਲਈ ਸਹਾਇਕ ਹੈ, ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 5 ਵੇਖੋ)

“Transport is an auxiliary to trade”. Explain this statement in your own words.

(SeeLesson-5)

(ਅ) ਸ਼ੀਮਤੀ ਸ਼ਬੀਨਾ ਭਾਰੀ ਵਸਤਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਵਸਾਇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਉਹ ਵਿਭਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਧਨ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੇ ਲਾਭ ਦਸੋ। (ਪਾਠ 5 ਵੇਖੋ)

Ms Shabina is running a business of heavy goods, and machinery and she wants to expand her business to different states. Suggest her most suitable mode of transport with its benefits. (SeeLesson-5)

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- a) ਏ ਬੀ ਸੀ ਕੰਪਨੀ ਰੁਮਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਮਾਲ ਭੇਜਦੀ ਹੈ, ਰੁਮਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਗੋਦਾਮ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਥਾਨਕ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਏ ਬੀ ਸੀ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਰੁਮਾਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ 'ਤੇ ਬਾਰਡਰ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਕਸਟਮਡਿਊਟੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ (ਪਾਠ 6 ਵੇਖੋ)

ABC Company ships goods frequently to Romania. There is a warehouse in Romania to store the goods which are sold to local customers. ABC Company has to pay custom duty upon entry of the goods to Romania. Explain which kind of warehouse deals with payment of custom duty. (SeeLesson-6)

- b) ਤੁਹਾਡਾ ਦੋਸਤ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਦਾਦਾ ਦਾਦੀ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਤਰੀਕੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ? (ਪਾਠ 8 ਵੇਖੋ)

Your friend wants to transfer money to his grandparents living in a different state. What are the various ways available to him for transferring the money? (SeeLesson-8)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- a) ਨਿੱਜੀ ਅਪਰੇਟਰ ਵੀ ਕੂਰੀਅਰ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਦੋ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਅਤੇ ਡਾਕਘਰ ਕੂਰੀਅਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿਸੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅੰਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।? (ਪਾਠ 8 ਵੇਖੋ)

“Private operators” also provide courier services. Name any two operators, and explain in your own words, any two major differences between private operator, and post office courier services. (SeeLesson-8)

b) ਵੈਲਯ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕੇ ਪੀ ਓ, ਬੀਪੀ ਓ ਦੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਸ਼ਿਫਟ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਥਨ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ? ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ । (ਪਾਠ11ਵੇਖੋ)

KPO is the upward shift of BPO in the value chain. Do you agree with this statement? Comment. (SeeLesson-11)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

a) ਸਾਰੇ ਵਿਵਸਾਇਕ ਉੱਦਮ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਵੇਚਣ ਵਿਚ ਲਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ । (ਪਾਠ12ਵੇਖੋ)

All business enterprises are engaged in purchasing and selling things. Explain in your own words with examples, the concept of sale and purchase. (SeeLesson-12)

b) ਸ੍ਰੀ ਰਾਕੇਸ਼ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਫਲ ਵਿਕਰੇਤਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਾਰਣ ਗੁਣ ਦੱਸੋ ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਿਕਰੇਤਾ ਵਿਚ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ । (ਪਾਠ16ਵੇਖੋ)

Mr Rakesh wants to become a successful salesperson in his life. Explain him certain common qualities that every salesperson should possess. (SeeLesson-16)

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

a) ਸ੍ਰੀ ਕੌਸ਼ਿਕ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਣੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚੂਨ ਦਾ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਇਕ ਹੀ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਵੇਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । ਅਜਿਹੇ ਸਟੋਰ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਉਦਾਹਰਣ ਸਮੇਤ ਸਮਝਾਓ । (ਪਾਠ14ਵੇਖੋ)

Mr. Kaushik wants to run a large scale retail trade; where in large variety of goods can be sold in a single building. Explain the types of such stores with example.

(SeeLesson-14)

b) ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਪੂਰਤੀ ਵਿਚ ਕਮੀ ਨਾਲ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਕੀਮਤ ਵੱਧ ਸਕਦੀ ਹੈ । ਨਾਲ ਹੀ ਵਾਧੂ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਨਾਲ ਉਤਪਾਦ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ

ਵਿਚ ਗਿਰਾਵਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਕੀਮਤਦਾ ਉਚਿਤ ਪੱਧਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ , ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ6ਵੇਖੋ)

You are aware that Scarcity in supply of goods may increase their price in the market. Again, excess production and supply may also lead to fall in prices of the product. Analyze how to maintain a reasonable level of price in a market.

(SeeLesson-6)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

Prepare any one project of the following projects given below.

- a) ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕ ਖ ਗ ਕਰਿਆਣਾ ਸਟੋਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕੀ ਉਤਪਾਦ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਿਕਰੀ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਮਝਾਓ। (ਪਾਠ16ਵੇਖੋ)

Mrs XYZ is running a grocery store, and wants to increase the sale of product. Do you think sales promotion is important in increase the sale of product? If yes, explain. (SeeLesson-16)

- b) ਕੋਈ ਇਕ ਸਮਾਚਾਰ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਵੇਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਉਤਪਾਦਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲੇਖਾਂ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਪਨਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾਕਰੋ। ਇੰਟਰਨੈਟਸ਼ਾਪਿੰਗ ਦੇ ਨਫਾਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।(ਪਾਠ16ਵੇਖੋ)

Read anyoneNewspaper and find out from the articles, and advertisements about the products being sold through Internet. Mention the advantages and disadvantages, of Internet shopping.

(SeeLesson-16)

ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ

Home Science

(216)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਆਮ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਹੀ ਧੰਨ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਵੇਖੋ)

There is a common saying 'Health is Wealth.' Justify this by giving two reasons stating the importance of good health.

(See Lesson 7)

(ਅ) ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੀ ਸਮਾਜਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਇਕ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਚੰਗੀ ਸਮਾਜਕ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। (ਪਾਠ 7 ਵੇਖੋ)

Do you think social health an important dimension of good health? State the characteristics which reflect good social health. (See Lesson 7)

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਸੰਭਾਵੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਪਿਛਾਣ ਕਰੋ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਹਾਦਸਾ ਸੰਭਾਵੀ ਹੋਣ। (ਪਾਠ 13 ਵੇਖੋ)

Critically examine your home and identify two potential zones where accidents can occur. (See Lesson 13)

(ਅ) ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਸਮੇਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਹਾਦਸੇ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਉਚਿਤ ਉਪਾਅ ਲਿਖੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਦੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਹੋ ਸਕੇ। ((ਪਾਠ 13 ਵੇਖੋ)

Accident of clothes catching fire while cooking are frequent. State any two appropriate ways by which such accidents can be avoided. (See Lesson 13)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਬੇਬੀ ਰਤਨਾ ਅੱਠ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਸੋ। ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਪਕਿਆਈ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਿਹੜੀ ਸਿੱਖਣ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਪਾਠ 18 ਵੇਖੋ)

Baby Ratna is 8 months old, state one activity during this stage which is due to maturation, and one activity which can be due to learning.

(See Lesson 18)

(ਅ) ਦੋ ਵੰਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਰਧ ਗਿਰਧ ਤੋਂ ਸਿਖੀਆਂ ਹੋਣ, ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰਕਰੋ। (ਪਾਠ 18 ਵੇਖੋ)

List two characteristics inherited, and two attributes that you have learnt from the environment. (See Lesson 18)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਤੰਤੂ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਅਤੇ ਛੋਹ ਕੇ ਪਛਾਣਿਆਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸਾਰਣੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੇਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਿਖਾਵਟ, ਛੋਹ ਅਤੇ ਸਾਂਭ -ਸੰਭਾਲਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ:

- ਕਪਾਹ
- ਉੱਨ
- ਰੇਸ਼ਮ
- ਨਾਈਲੌਨ

(ਪਾਠ 10 ਵੇਖੋ)

Fibres can be identified by look, and feel. Make a list of the appearance, touch, and care required to maintain the following fibres:

- Cotton
- Wool
- Silk
- Nylon

(See Lesson 10)

(ਅ) ਬੁਣਾਈ ਕੀ ਹੈ? ਇਸਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ। ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਸ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਬੁਣਾਈ, ਉੱਨ ਦੀ ਬੁਣਾਈ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਹੈ।

(ਪਾਠ 10 ਵੇਖੋ)

What is weaving? Write the two characteristics of weaves. How is weaving different from knitting?

(See lesson 10)

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹਨ? ਦੋ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਦੋ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਸੰਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿਓ। (ਪਾਠ 14 ਵੇਖੋ)

How are Human Resources different from Non-Human Resources? List two Human and Non-Human resources that you possess. Give two tips to your friend on how to use resources efficiently? (See Lesson-14)

(ਅ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਇਕ ਹਿੱਲ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਦੇ ਚਾਰ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 14 ਵੇਖੋ)

You have to plan a trip to a hill station for the family. Using the four steps of management, list the actions you will take. (See Lesson-14)

6. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਲਗਭਗ 500 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Answer any one of the following questions in detail.

(ੳ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਭੋਜਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝਾਓ।

1) ਭੋਜਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਦੋ ਮੈਕਰੋ ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। (ਪਾਠ 2 ਤੇ 3 ਵੇਖੋ)

2) ਖੁਰਾਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਪੰਜ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਆਹਾਰ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 2 ਤੇ 3 ਵੇਖੋ)

Explain the importance of food in your life, by answering the following questions:

- (i) Any two functions of food that are important to sustain life, and characteristics of any two macro nutrients which are essential for our body.
- (ii) Make one day diet plan for yourself using five food groups meals a day. (See Lesson 2 & 3)

(ੳ) ਜੀਰੋ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖੋ।

1) ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ, ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਹਿਮ ਲੱਗੇ।

2) ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਭਿੰਨਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੀ ਹੈ, ਖਾਨਦਾਨੀ ਜਾਂ ਵਾਤਾਵਰਨ ? ਉਦਾਹਰਣ ਸਮੇਤ ਸਮਝਾਓ।

(ਪਾਠ 18 ਵੇਖੋ)

Observe a child of 0 to 5 years,

- (i) Describe detail the influence of any four factors which you felt were very important for the physical development of the child.
- (ii) In your opinion, what is more important for causing individual differences Heredity or Environment? Explain by giving examples

(See Lesson-18)

ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ

Psychology

(222)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਿਭਿੰਨ ਕਾਰਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ (ਪਾਠ- 9ਵੇਖੋ)

Different factors influence development. Describe at least two factors that influence the overall development of an Individual. (See Lesson 9)

(b) ਗਰੀਬੀ ਲਗਭਗ ਹਰੇਕ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੇ ਕੁਝ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਟੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਓ। (ਪਾਠ- 16 ਵੇਖੋ)

Poverty is one of the major concerns for almost every society as it has some dreadful consequences. Shed light on the different types of poverty that exists in a society. (See Lesson 16)

2.ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਯੋਗ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਦੇ ਅਨੁਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ- 25ਵੇਖੋ)

There is no domain of life where Yoga is not relevant. Identify the applications of Yoga in different walks of life. (See Lesson-25)

(b) ਤੁਹਾਡੇ ਇਰਦ ਗਿਰਦ ਖਾਸ ਟਰੇਨਿੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸਥਾਨਕ/ਰਾਜ/ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੰਚਾਲਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸਾਰਣੀ ਵਿਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰੋ। (ਪਾਠ- 21ਵੇਖੋ)

ਲੜੀ ਨੰ:	ਸੰਸਥਾਦੀਕਿਸਮ	ਸਥਾਨਕ	ਰਾਜ	ਰਾਸ਼ਟਰੀ
1	ਪਾਲਟੈਕਨੀਕ			
2	ਪਾਠ -ਵਿਹਾਰ ਸੰਸਥਾ			
3	ਵਿਵਸਾਇਕ ਸੰਸਥਾ			
4	ਕਰਾਫਟ ਟਰੇਨਿੰਗ ਸਕੂਲ			

5	ਵਣਜਕ ਸੰਸਥਾ			
6	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਸਥਾ			

Identify the local / state / national run institutes providing specialized training in your surroundings and categorize them in the table given below: (See Lesson 21)

S.No.	Type of Institution	Local	State	National
1	Polytechnique			
2	Correspondence Institution			
3	Professional Institute			
4	Craft Training School			
5	Commercial Institution			
6	Special Institution			

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਪਤੰਜਲੀ ਨੇ ਯੋਗ ਦੇ ਅੱਠ ਸੂਤਰਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੈ। (ਪਾਠ- 25ਵੇਖੋ)

Patanjali divided eight sutras of yoga as internal and external aids to yoga. Identify the internal and external aids to yoga. (See Lesson 25)

- (b) ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਕ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਉਮੀਦ ਰਖਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਉਮੀਦ ਰਖਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸਾਕਾਰਾਤਮਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਿਉਂ ਰਖਦੇ ਹਾਂ। ਤਰਕ ਸਮੇਤ ਜਵਾਬ ਦਿਓ। (ਪਾਠ- 17ਵੇਖੋ)

Emotions are like a continuum. We go through positive and negative emotions in life.

But positive emotions are desired more and more by us. Explain why we desire positive emotions. The support your answer with suitable reasons.

(See Lesson 17)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ -ਦੁਆਲੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਕਾਰਣ ਜਾਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ ਕਿ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਆਮਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਸਮਝ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ? (ਪਾਠ- 1ਵੇਖੋ)

“As human beings our curiosity drives us to know the reason behind various events happening around us.” Using examples of day to day life, explain what makes psychology different from the layman's understanding of behavior?

(See Lesson 1)

- (b) ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਤੇ ਪੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। ਆਰਕੀਮਿਡੀਜ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ- 7ਵੇਖੋ)

“Creativity is the mother of all inventions and discoveries in the world”. Explore the story of “Archimedes Principle”, and identify the stages of creativity in this discovery.

(See Lesson- 7)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

- (a) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਤੁਸੀਂ ਹਿੱਸਾ ਹੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਕ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਸਪਸ਼ਟਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਸਮੂਹ ਇਕ -ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੈ? (ਪਾਠ13 ਵੇਖੋ)

Identify the groups you are a part of, and make a list of these groups. Explain how these groups differ from one another, and how as a member your contribution is different in each of these groups.

(See Lesson 13)

- (b) ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਸਾਡੀ ਸੰਪੂਰਣਤਾ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਕਰ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ, ਚੌਕਸ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨ-ਸਰੀਰ ਸਬੰਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਤਨ-ਮਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕ ਸੁਝਾਓ। (ਪਾਠ 24 ਵੇਖੋ)

“Our body and mind are two parts of a whole. If the body is healthy, the mind also remains radiant, alert, enthusiastic, and vice-versa”. Comment upon the nature of mind-body relationship, and suggest at least three ways to maintain a healthy body mind relationship. (See Lesson 24)

4. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ :

6

Prepare any one project out of the given below:

- (a) ਸਫਾ ਨੰ: 56 (ਗਤੀ ਵਿਧੀ- 1) ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ ਅੰਕ ਸੀਮਾ ਪ੍ਰੀਖਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਉਪਰ ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਡੇਟਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੋ। ਕੀ ਜਾਦੂਈ ਸੰਖਿਆ $7+2$, ਇਕਤ੍ਰਿਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਲਈ ਸਹੀ ਹੈ? ਜਾਦੂਈ ਸੰਖਿਆ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਇਕਤ੍ਰਿਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 6 ਵੇਖੋ)

On Page no. 56, a digit span test is given (Activity 1). Conduct this test on a minimum of seven people, and record the data. Does the magic number $7+2$ hold true for the collected data? Comment upon the nature of data collected in the light of the magic number theory. (See Lesson 6)

- (b) ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਯੋਗ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਧਿਆਨ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਵਕਤਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇਕ ਭਾਸ਼ਣ ਤਿਆਰ ਕਰੋ, ਜਿਹੜਾਂ ਕਿ ਸੂਚਨਾਤਮਕ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਝ 'ਚ ਆ ਸਕੇ। (ਪਾਠ 27 ਵੇਖੋ)

In your residential area, a yoga camp is being organized. You are invited as a speaker to spread awareness on the aspect of “Transcendental Meditation

Practice”. Prepare a speech for the given topic such that it is informative and easy to understand by all sections of the society. (See Lesson 27)

ਲੇਖਾਕਾਰੀ

Accountancy

(224)

ਅਧਿਆਪਨਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਵਿਵਸਾਇਕ ਅਤੇ ਗੈਰਵਿਵਸਾਇਕ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦਸੋ।

(ਪਾਠ 1 ਵੇਖੋ)

Give two examples of business and non-business transactions each. (See Lesson-1)

(ਅ) ਉਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸੋ ਜਿਹਨਾਂ ਲਈ ਪੂੰਜੀਗਤ ਬਚਤ (ਰਾਖਵਾਂ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ॥

State the purposes for which capital reserves can be utilised.

(ਪਾਠ13ਵੇਖੋ)

(See Lesson-13)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40- 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ ।

Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.

(ੳ) ਕਾਲਪਣਿਕ ਵੇਰਵਾ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਵਿਕਰੀ ਜਨਰਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ।

(ਪਾਠ 9 ਵੇਖੋ)

Prepare a sales journal for one month on the basis of imaginary details.

(See Lesson-9)

(ਅ) ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਤਜਵੀਜ਼ ਕਿਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲਿਖੋ ? (ਪਾਠ13ਵੇਖੋ)

State the purpose for which provision is created?

(See Lesson-13)

3. ਹੇਠਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40- 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 2

Answer any one of the following questions in about 40- 60 words.

(ੳ) ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਬਚਤ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ । ਉਚਿਤ

ਕਾਰਨ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਬਚਤ ਵਿਚ ਵੰਡੋ ।

(ਪਾਠ13ਵੇਖੋ)

Discuss with your friends and list the past month's savings differentiating them into provisions and reserves giving proper reasons.

(See Lesson-13)

(ਅ) ਪਰਿਸੰਪਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਵਸਾਇਕ ਕੋਲ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਹੈ ਉਹ ਮਾਲਕ ਜਾਂ ਬਾਹਰੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿੱਤ ਪੋਸ਼ਿਕ ਹੈ। ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ ।

(ਪਾਠ10ਵੇਖੋ)

“Whatever the business possesses in the form of assets is financed by proprietor or by outsiders.” Justify the statement giving four appropriate examples.

(See Lesson-10)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100- 150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ । 4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਕਰਿਆਣੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ। ਇਕ ਹਫਤੇ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਅਤੇ ਵੇਚੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਖਾਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਪਯੁਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਲੈਣ ਦੇਣ ਦਰਜ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ9ਵੇਖੋ)

Assuming that you are an owner of a grocery shop. Prepare a list of items purchased and sold for one week. Record all transactions in appropriate books of accounts.
(See Lesson-9)

(ਅ) ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਮਝਾਓ ਕਿ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਉਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ।

(ਪਾਠ1ਵੇਖੋ)

Discuss with two employees of different organizations, and explain how accounting is useful to them.
(See Lesson-1)

5. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੇਖਾਕਾਰੀ ਸਮੀਕਰਨ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

(ੳ)

1. ਸ਼ਿਵਾਨੀ ਨੇ ਰੁਪਏ 16,00,000 ਦੇ ਨਗਦ ਦੇ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।
2. ਉਸਨੇ ਨਗਦ ਫਰਨੀਚਰ ਖਰੀਦਿਆ ਰੁਪਏ 1,60,000
3. ਉਸਨੇ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿਤਾ ਰੁਪਏ 16,000
4. ਉਸਨੇ ਰੁਪਏ 2,40,000 ਉਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ
5. ਉਸਨੇ ਨਗਦ ਲਈ ਰੁਪਇਆ 1,60,000 ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਸਮਾਨ ਰੁਪਏ 4,00,000 ਵਿਚ

ਵੇਚਿਆ

(ਪਾਠ4ਵੇਖੋ)

Prepare Accounting Equation on the basis of the following:

- i. Shivani started business with cash Rs. 16,00,000.
- ii. She purchased furniture for cash Rs. 1,60,000.
- iii. She paid rent Rs. 16,000.
- iv. She purchased goods on credit 2,40,000.
- v. She sold goods costing Rs. 1,60,000 for Rs.4,00,000 for cash.

(See Lesson-4)

(ਅ) ਰਾਬਰਟ ਨੇ 1 ਜਨਵਰੀ 2011 ਨੂੰ 100000 ਰੁਪਏ ਨਗਦ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਸੇ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਏ ਬੀ ਸੀ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਖਾਤਾ ਖੋਲਿਆ ਅਤੇ 20,000 ਰੁਪਏ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ। ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਲੈਣ ਦੇਣ ਹੋਇਆ:

ਜਨਵਰੀ 1 ਨਗਦ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦਿਆ ਰੁਪਏ 70,000

ਦੋ ਸਟੀਵ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵੇਚਿਆ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਰੁਪਏ 38,000

15 ਨਗਦ 9,000 ਲਈ ਮਾਲ ਵੇਚਿਆ

21 ਸਟੀਵ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਚੈਕ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਰੁਪਏ 35,000

22 ਸਟੇਸ਼ਨਰੀ ਬਿਲ ਦਾ ਚੈਕ ਰੁਪਏ 2,000. ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

22 ਟੈਲੀਫੋਨ ਬਿਲ ਨਗਦ ਦੁਆਰਾ ਰੁਪਏ 500

31 ਨਗਦ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿਰਾਇਆ ਰੁਪਏ 2,000

ਵੇਤਨ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰੁਪਏ 3,000

ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਗਦ ਕਢਾਇਆ ਰੁਪਇਆ 5,000

ਜਨਰਲ ਐਂਟਰੀਆਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੇਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪੋਸਟ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 10 ਵੇਖੋ)

Mr Robert commenced business on 1st January, 2011 with a capital of Rs.100,000 in cash. On the same date he opened the bank account in ABC, and deposited Rs.20,000. During the month of January 2011 the following transactions took place:

Jan 1 Bought goods for cash 70,000

2 Sold goods to Steve Co. (Credit) .Rs38,000

15 Sold goods for cash .Rs9,000

21 Steve Co. paid by cheque .Rs35,000

22 Stationery bill paid by cheque .Rs2,000

22 Telephone bill by cash.Rs 500

31 Paid rent by cash .Rs2,000

Paid salaries by cash .Rs3,000

Withdrew cash personal use .Rs5,000

Record Journal entries and post them into ledger.

(See Lesson-10)

6 ਹੇਠਾਂ ਦਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

Prepare any one project out of the given below.

(ੳ) ਰੋਕੜ ਵਹੀ ਰੁਪਏ 7800 ਦੀ ਬਕਾਇਆ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ । ਪਾਸਬੁੱਕ ਦੇ ਨਾਲ ਰੋਕੜ ਵਹੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ

1. ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੈਕ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਰੁਪਏ 3,000

2. ਚੈਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਅਜੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰੁਪਏ 1,500.

3. ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਰੁਪਏ 2000

4. ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬੈਂਕ ਵਿਆਜ਼ ਰੁਪਏ 400

5. ਬੈਂਕ ਫੀਸ ਰੁਪਏ 100

6. ਗ੍ਰਾਹਕ ਦੁਆਰਾ ਸਿਧੇ ਜਮਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੁਪਏ 4000. (ਪਾਠ 8 ਵੇਖੋ)

The cash book shows a balance of Rs. 7,800. On comparing the cash book with pass book, the following discrepancies were noted.

- i. Cheque deposited in bank not credited, Rs.3,000.
- ii. Cheque issued but not yet presented for payment, Rs. 1,500.
- iii. Insurance Premium paid by the bank, Rs.2000.
- iv. Bank interest credited by the bank, Rs.400.
- v. Bank charges, Rs.100.
- vi. Directly deposited by customer, Rs. 4000.

(See Lesson-8)

(ਅ) ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਹਾਰਡ ਵੇਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਟੈਲੀਸਾਫਟ ਵੇਅਰ ਖੋਲਣ ਲਈ ਅਹਿਮ ਪੜਾਅ ਬਾਰੇ ਦਸੋ। ਟੈਲੀ ਈ ਆਰਪੀ 9.0. ਤੇ ਇਕ ਕੰਪਨੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸਕਰੀਨ ਸ਼ਾਟ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਆਊਟ ਇਕੱਤਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 17 ਵੇਖੋ)

Discuss with your friend write the hardware requirement and important steps to open a Tally software. Create a company on Tally ERP 9.0., and attach printouts of the screen shots of the Company created.

(See Lesson-17)

ਜਾਂ/Or

ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਲਿਖੋ ?
State the purpose for which provision is created?

(ਪਾਠ13ਵੇਖੋ)
(See Lesson-13)

ਚਿੱਤਰਕਲਾ

Painting

225

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 - 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40 - 60 words.

(a) ਕਲਾਤਮਕ ਅੰਦੋਲ ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦ ਕਿਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ? ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 6 ਵੇਖੋ)

What do artistic movements of Impressionism symbolize? Write in brief about the movement. (See lesson-6)

(b) ਪ੍ਰਭਾਵਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡਾਂਸ ਕਲਾਸ ਪੇਂਟਿੰਗ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸ਼ੈਲੀਗਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ-6ਵੇਖੋ)

Differentiate the various stylistic movement approaches of painting Dance Class done by impressionist. (See lesson-6)

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ਸਰਬੋਤਮ ਉੜੀਸਾ ਵਾਸਤੁਕਲਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ -6 ਵੇਖੋ)

Explain in brief about any one of the best Orissan architecture.

(See lesson-6)

(b) ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਲਪਸੂਤਰ ਪੇਂਟਿੰਗ ਨੂੰ ਚਿਤਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਵਿਸ਼ੇ ਚੁਣੇ।

(ਪਾਠ -3 ਵੇਖੋ)

What are the themes that artists have chosen to paint Kalpasutra painting?

(See lesson-3)

3. ਹੇਠਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਤਹੀਣ ਰੂਪ ਤੋਂ ਅੰਤਹੀਣ ਬਾਗ ਨੂੰ ਚਿਤਰਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ -6 ਵੇਖੋ)

'He endlessly painted the wonderful water garden', who is 'he'? Justify the statement in your own words. (See lesson-6)

(a) ਪਾਲ ਹੋਜੇਨ ਨੂੰ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪੀ ਸ਼ੈਲੀਆਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕੀਤਾ? ਸ਼ੈਲੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ 3 ਅਤੇ 6 ਵੇਖੋ)

Which European styles influenced Paul Cezanne most and write in your own words about the style. (See lesson-3 & 6)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100-150 word.

(a) ਕੌਣ ਬੇਹਦ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਨੂੰ ਗੈਰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਯੋਜਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ? ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਰਨਣ ਕਰੋ (ਪਾਠ 3 ਅਤੇ 6 ਵੇਖੋ)

Who composed very realistic forms in an unrealistic way? Explain in your own words. (See lesson-3&6)

(b) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੇਂਟਿੰਗ 'ਸ਼ਰਿੰਗਾਰ' ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਪੇਂਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਰੋਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਉਪਯੋਗ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? (ਪਾਠ 3 ਵੇਖੋ)

Study the famous painting Sringar. How does the painting show effective use of light and shadow? (See lesson-3)

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100-150 word.

(a) ਕਲਪਸੂਤਰ ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਜੈਨ ਲਘੂ ਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਇਕ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 3 ਵੇਖੋ)

Explain the role of the artist of painting "Kalpasutra. Write a note on Jain miniature style. (See lesson-3)

(b) ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਕਲਾਵਿਚ ਵਿਕਸਤ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਕਲਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਚਾਰ)। (ਪਾਠ 4 ਵੇਖੋ)

Explain the different kinds of ritualistic art evolved in Indian folk (at least-4). (See lesson-4)

6. ਹੇਠਾਂ ਦੱਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Prepare any one project of the following projects given below:

(a) ਤੁਸੀਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਦੀ ਫਲੋਰ ਪੇਂਟਿੰਗ ਅਲਪਨਾ ਅਤੇ ਕੋਲਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਚੌਲਾਂ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਪਤਲਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਗਏ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਰੂਪਾਂਕਣਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। ਹੁਣ ਇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਵੋ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਚਿਪਕਾਓ।

You can take inspiration from traditional floor painting Alpana and Kolam, Fetch rich powder and dilute it with water, with the help of your fingers draw a design on the floor, write about the forms and motifs you have used in this design. Now take a photograph of this design and paste it on a paper.

(b) ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੜਕ ਉਪਰ ਦਸ ਲੈਂਪ ਪੋਸਟ ਬਣਾਓ। ਆਪਣੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ/ਟੇਢੀ ਰੇਖਾ ਅਤੇ ਲੁਪਤ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ਨਾ ਭੁੱਲੋ।

Draw ten lamp posts on the street using your knowledge of Perspective. Do not forget to mention the horizontal line and the vanishing point in your drawing.

ਡਾਟਾ ਐਂਟਰੀ ਆਪਰੇਸ਼ਨਜ਼

Data Entry Operations

(229)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸ਼ਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਸੇਖਰ "Notation" ਨਾਮ ਨਾਲ ਇਕ ਨਵਾਂ ਫੋਲਡਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ "Notes" ਨਾਮ ਦਾ ਫੋਲਡਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੋਲਡਰ ਦਾ ਨਾਮ "Notation" ਕਰਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 2ਵੇਖੋ)

Sekhar wants to create a new folder named "Notations", but wrongly created the folder named "Notes". Mention the steps to rename the folder as "Notations". (See Lesson-2)

(ਅ) ਰਾਜ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਹਾਰਡਵੇਅਰ ਦੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕਤਰ/ਅਸੰਬਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਸੋ। ਜਿਹੜੇ ਕਿ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਸੰਬਲ ਕਰਨ

ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਸੰਬਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਲੋੜ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇਗੀ।

1. ਡਰਾਇਵਰ ਸਾਫਟਵੇਅਰ
2. ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ
3. ਵਰਡ ਪ੍ਰੋਸੈਸਰ
4. ਐਂਟੀਵਾਇਰਸ ਸਾਫਟਵੇਅਰ(ਪਾਠ 2ਵੇਖੋ)

Raj himself wants to assemble computer hardware parts by buying them from the market. Name any four essential parts which are required to assemble a computer. Which software from the list below will be required first to install the computer after assembling? (See Lesson-2)

- (i) Driver Software
- (ii) Operating System
- (iii) Word Processor
- (iv) Anti- virus Software

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40-60 words.

(ੳ) ਸ਼ਰੂਤੀ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਫੋਲਡਰਾਂ ਅਤੇ ਭੰਡਾਰਨ ਉਪਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਬੱਧ ਸੂਚੀ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਫੋਲਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।(ਪਾਠ 2ਵੇਖੋ)

Shruti wants to know the hierarchical list of files, folders and storage devices of her computer. Suggest her the steps to view the files and folders with details.

(See Lesson-2)

(ਅ) ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਦੇ ਕੀ - ਬੋਰਡ ਸ਼ਾਰਟਕਟ ਕੁੰਜੀਆਂ ਲਿਖੋ (ਪਾਠ 3ਵੇਖੋ)

Write the keyboard shortcut keys of the following. (See Lesson-3)

1. ਪੇਜਬ੍ਰੇਕ/ Page break
2. ਸਬਸਕ੍ਰਿਪਟ / Subscript
3. ਪਿਛਲੇ ਸੈਲਵਿਚਜਾਓ/ Go to previous cell
4. ਡਬਲਅੰਡਰਲਾਈਨ/Double underline

3. ਹੇਠਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following question in about 40 - 60 words.

(ੳ) ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਸੁਰਖਿਆ ਲਈ ਚੁਕੇ ਗਏ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖੋ।
(ਪਾਠ 3ਵੇਖੋ)

Rahul has created a document, and he wants to protect the document from others. Write the steps to protect the created document. (Refer Lesson-3)

(ਅ) ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਵਰਕ ਬੁੱਕ ਦਰਮਿਆਨ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(ਪਾਠ 6ਵੇਖੋ)

Differentiate between worksheet, and workbook. (See Lesson-6)

4.ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

1.

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਟਾਈਪਿੰਗ ਸਕਰੀਨ ਅਬਜੈਕਟ, ਇਨਸਰਸ਼ਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਮਾਊਸ ਪਾਇੰਟਰ ਅਤੇ ਐਂਡ ਆਫ ਡਾਕੂਮੈਂਟ ਸਮਾਰਕਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3ਵੇਖੋ)

Define typing screen object, insertion point, mouse pointer, and end-of-document marker? (See Lesson-3)

(ਅ) ਫਰੀਜ ਪੈਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਉਪਯੁਕਤ ਉਦਾਹਰਨ ਨਾਲ ਫਰੀਜਪੈਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦਸੋ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਯੁਕਤ ਪੜਾਅ ਦਸੋ। (ਪਾਠ 6ਵੇਖੋ)

Explain freeze pan. Mention the advantages of using freeze pan with the help of suitable example. To do this, write the above steps. (See Lesson-6)

5.ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

(ੳ) ਰਾਹੁਲ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਇੰਸਟਾਲ (ਸਥਾਪਿਤ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਫਟ ਵੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਾਫਟ ਵੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 2ਵੇਖੋ)

Rahul wants to install a software in his computer. Help him to install the software, and state the steps to do so. But Rahul made a mistake in installing the software, and

now he wants to remove the installed program. List the steps to uninstall the software. (See Lesson-2)

(ਅ) ਗੀਚ ਰਿਕਰੂਟਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਐਚ ਆਰ ਮੈਨੇਜਰ ਸਵਾਤੀ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਇਓ ਡਾਟਾ ਨੂੰ ਇਕ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੂਨੀਅਰ ਇੰਜਨੀਅਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਪੰਦਰਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਚਾਰ ਦੌਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਹਰੇਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਗੁਪਤ ਟਿਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਪਰੈਡਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕਾਰਜ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਕਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਢੰਗਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 6ਵੇਖੋ)

Swati, HR Manager at Reach Recruitment Company, stored the candidates resumes in a spreadsheet. There are 15 candidates for the post of Junior Engineer. Four rounds were conducted to interview the candidates. The manager wants to store the confidential comments at each round of interview conducted in a spreadsheet.

Explain the different ways of keeping his workbook safe. (See Lesson-6)

6. ਹੇਠਾਂ ਦਸੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

Prepare any one Project out of the following projects given below:

(ੳ) ਹੇਠਾਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਜ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਨੂੰ "payroll" ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੁਰਖਿਅਕਤ ਰਖੋ।

1. ਇੱਛਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਟੀਕ ਸੈਲ ਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਲੇਬਲ ਅਤੇ ਮਾਨ ਦਰਜ ਕਰੋ।
2. ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ A6:A8 ਰੇਸ਼ੇ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਵੈ ਭਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋ ਕਰੋ।
3. ਕਾਲਮ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਪੰਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਚਾਈ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੈਟ ਕਰੋ।
4. ਲੇਬਲ ਸੰਰੇਖਣਾ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੈਟ ਕਰੋ।
5. (Wrap) ਵਰੇਪ ਟੈਕਸ ਦੀ ਵਰਤੋ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਛਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਰਜ ਕਰੋ।
6. ਸਾਰਣੀ ਵਿਚ ਇੱਛਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਰਡਰ , ਗਾਈਡਲਾਈਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਡਿੰਗ ਦੀ ਵਰਤੋ ਕਰੋ।
7. ਸੈਲ B2 ਨੂੰ ਸ਼ਾਰਟ ਡੇਟ ਫਾਰਮੈਟ ਕਰੋ।
8. ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਲਈ ਕੁਲ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰੋ।
9. ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਨੂੰ ਲੰਬਵਤ ਅਤੇ ਖਿਤਿਜ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੈਟ ਕਰੋ।
10. ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਸੁਰਖਿਅਕਤ ਕਰੋ (ਪਾਠ 6ਵੇਖੋ)

	A	B
1	Payroll	
2	Date :	
3	EMP NO	EMP NAME
4	E001	Rahul
5	E002	Sekhar
6		Sangeeta

Create a new workbook as shown in the table below, and save the file as "payroll".

- (i) Enter labels, and values in the exact cell locations as desired.
- (ii) Use Autofill to put the employee number in cells A4:A8.
- (iii) Set the width of the columns, and the height of the rows appropriately.
- (iv) Set the label alignment appropriately.
- (v) Use wrap text, and merge cells as desired.
- (vi) Apply borders, gridlines, and shading to the table as desired.
- (vii) Format cell B2 in short date format.
- (viii) Calculate the gross salary for the employee.
- (ix) Set the worksheet vertically, and horizontally on the page.
- (x) Preserve your work.

(See Lesson-6)

(ਅ) ਅਨੂਪ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰੇ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਸਮੱਗਰੀ ਜੋੜੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਕ ਰਖੋ। ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰਕਰਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਤ ਕਰਨਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰਨਿਕਲਣ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 3ਵੇਖੋ)

Anoop is directed by his teacher to manage the document in terms of creating a new document. Add content to a document, and save that document for later. Mention the steps to create a document, save a document, edit a document, and exit a document.

(See Lesson-3)

ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਗਿਆਨ
Library & Information Science
(339)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ
Tutor Marked Assignment
(ਪਾਠ 2, 3, 7, 8, 10 & 14)
(Lessons 2, 3, 7, 8, 10 & 14)

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) ਡਾ. ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਣ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ , (ਜਾਮੀਆ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਅਤੇ ਫਾਰਮੇਸੀ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਹਮਦਰਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ) ਉਪਰ ਆਨਲਾਈਨ

ਜਾਓ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਤੁਲਣਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ 2ਵੇਖੋ)

Visit online Dr. Zakir Husain Library (Jamia Milla Islamia University) and Pharmacy Library Hamdard University (a special library). Compare and present the services of the university library with the special library? (See Lesson 2)

(ਅ) ਸੂਚੀਕਰਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਆਈ ਐਲ ਐਮ ਐਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਸੂਚੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਨਲਾਈਨ ਪਬਲਿਕ ਅਕਸੈਸ ਕੈਟਾਲੋਗ ਓ ਪੀ ਏ ਸੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆਕਰੋ।

(ਪਾਠ 3ਵੇਖੋ)

"By using Integrated Library Management Software (ILMS), cataloguing activities produce an electronic catalogue." Examine the statement in the context of OnlinePublic Access Catalogue (OPAC) (See Lesson 3)

2. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words

(ੳ) ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਜੀਟਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ndl.iitkgp.ac.in) ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵੇਖੋ।

NDLI ਕਲੱਬ () NDLI Club) ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੱਭੋ ਅਤੇ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 3 ਵੇਖੋ)

Visit the website of National Digital Library of India (ndl.iitkgp.ac.in). Search for information related to NDLI Club and write in brief. (See Lesson 3)

(ਅ) INFLIBNET, ਸੰਸਥਾਗਤ ਭੰਡਾਰਗਿਆਨਪਰਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇਕ ਵੈਬਆਧਾਰਤ ਡਾਟਾਬੇਸ ਦਾ

ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ। INFLIBNET ਸ਼ੋਧਗੰਗਾ (Shodhganga) ਵੈਬਸਾਈਟ

(shodhganga.inflibnet.ac.in) ਵਿਚ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ

(ਪਾਠ 8ਵੇਖੋ)

INFLIBNET, an example of institutional repository, is a web-based database of scholarly material. Visit the website of INFLIBNET Shodhganga ([shodhganga inflibnet.ac.in](http://shodhganga.inflibnet.ac.in)) and write about its chief responsibilities.

(See Lesson 8)

3. ਹੇਠਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer anyone of the following questions in about 40-60 words.

(ੳ) India 2021: A Reference Annual, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਸੰਗ੍ਰਹ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਈ ਪੁਸਤਕ ਸੰਸਕਰਣ <http://www.publicationsdivision.nic.in> ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿਤੇ ਗਏ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 7 ਵੇਖੋ)

India 2021: A Reference Annual is a comprehensive digest of the country's progress in different fields. Look up the e-book version from the <http://www.publicationsdivision.nic.in> and write the various areas covered by this book. (See Lesson 7)

(ਅ) ਇਸ ਡਿਜੀਟਲ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਸਿਰਫ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਬਦਲਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰੋਗੇ। (ਪਾਠ 14 ਵੇਖੋ)

'In this digital age, library professionals can no longer be simply information providers or keepers of knowledge'. In this context, how would you show that technology is changing the role of library professionals? (See Lesson 14)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer anyone of the following questions in 100-150 words.

(ੳ) ਪੂਰਨ ਟੈਕਸਟ ਡਾਟਾ ਬੇਸ (Full-text databases) ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲਾਭ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

<http://www.cabi.org> or www.ncbi.nlm.gov/pubmed ਵੈਬਸਾਈਟ ਲਭੋ ਅਤੇ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 8 ਵੇਖੋ)

Establish the need and advantages of full-text databases. Visit at <http://www.cabi.org> or www.ncbi.nlm.gov/pubmed and demonstrate the services provided by any one of the organizations. (See Lesson 8)

(ਅ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਜਾਓ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਵੇਖੋ ਅਤੇ

- i) ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਲਨੰਬਰਨੋਟਕਰੋ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਲਭੋ।
- ii) ਸੂਚੀਕਰਨ ਕਾਰਡ (ਮੁੱਖ ਐਂਟਰੀ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਐਂਟਰੀਆਂ) ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਲੇਖਕ, ਸੁਰਖੀ, ਐਡੀਟਰ , ਵਿਸ਼ਾ , ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਸਾਲ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਖੋ।
(ਪਾਠ 10 ਵੇਖੋ)

Visit any library and select any 10 books. Examine the books, and

- (i) Note their Call numbers and identify main classes from these Call numbers.
- (ii) Prepare their Catalogue cards (main entry and added entries) and identify and write down Author, Title, Editor, Subject, Publisher, Place and Year of publication from these cards. (See Lesson 10)

5. ਹੇਠਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। 4
Answer anyone of the following questions in 100-150 words.

(ੳ) ਨੈਸ਼ਨਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (nationallibrary.gov.in). ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਲਭੋ। ਉਸਦੇ ਸੰਸਥਾਣਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਕੈਟਾਲਾਗ ਅਤੇ ਡਿਜੀਟਲ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਬਾਰੇ ਸੂਚਨਾ ਇਕੱਤਰ ਕਰੋ ਅਤੇ ਲਿਖੋ।
(ਪਾਠ 2 ਵੇਖੋ)

Visit the website of National Library of India (nationallibrary.gov.in). Write about the information with regard to category of resources, catalogue and digital collection (See Lesson 2)

(ਅ) ICHR, ਇੰਡੀਆ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਰਿਸਰਚ (ichr.ac.in) ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਲਭੋ। ICHR ਦੇ Web OPAC ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 10 ਵੇਖੋ)

Visit the Library and Documentation Centre of the Indian Council of Historical Research (ichr.ac.in). Search for details related to Web OPAC of ICHR and explain.

(See Lesson 10)

6. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

Prepare any one project as given below in about 500 words.

- (ੳ) NIOS ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ 20 ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਦਰਭ ਸਰੋਤ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼, ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼, ਸਲਾਨਾ ਮੈਨੂਅਲ, ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਆਦਿ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵੇ ਸਮੇਤ ਬਣਾਓ। ਵੇਰਵੇ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਐਂਟਰੀ ਸਰੋਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ, ਕਿਸਮ(ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ (ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਸਬੰਧੀ ਲਿਖੇ ਹਰੇਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ 5 ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਰੋਤ ਨਾ ਹੋਣ।(ਪਾਠ 7ਵੇਖੋ)

Make a list of 20 different reference sources like Dictionaries, Encyclopedias Yearbooks, Manuals, Directories etc. available in NIOS Library or any other library with a brief description. The description should include information given in the main entry of catalogue, introduction of the source, form (whether printed or digital) and arrangement of information within the source. Each category should not include more than 5 resources. (See Lesson 7)

- (ਅ) ਸੈਂਟਰਲ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (library.iitd.ac.in) ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ ਵੇਖੋ। ਉਸਦੇ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੇ ਨਿਯਮ ਵੈਬ OPAC ਅਤੇ ਵਿਭਿੰਨਸੇਵਾਵਾਂ ਆਊਟਰੀਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਮੇਤ ਲਭੋ ਅਤੇ ਵੇਰਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 14ਵੇਖੋ)

Visit the website of Central Library, Indian Institute of Technology, Delhi (library.iitd.ac.in). Search and write about the collection, rules, Web OPAC, and various services including outreach programmes. (See Lesson 14)

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ

Hindustani Music

(242)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 40 – 60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

(a) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਤਾਲ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

(ਪਾਠ3ਵੇਖੋ)

Write the main features of the Tala offered down by the musicologists of India which are still being followed by the practitioners of Indian classical music.

(See lesson-3)

- (b) ਇਕ ਅਲੰਕਾਰ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੋ। (ਪਾਠ5ਵੇਖੋ)
'An Alankara beautifies music'. Justify in your own words. (See lesson-5)

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। 2

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਸਵਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਸੀ? ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

(ਪਾਠ1ਵੇਖੋ)

How many notes were used in the Vedic period in Indian music?

(See lesson-1)

- (b) ਵੈਦਿਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਤਕ ਦੇ ਸਵਰਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ1 ਤੇ5 ਵੇਖੋ)

Write your viewpoints regarding the development of notes from the Vedic period to the present time. (See lesson-1 & 5)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 40-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 40-60 words.

- (a) ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਰ ਇਕ ਮੁਲਾਇਮ ਅਤੇ ਗੂੰਜਣਵਾਲੀ ਧੁਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗ ਹੈ?

Why it is said that Svara has been defined as a creamy, and resonating sound that is capable of pleasing the minds of the listeners. (See lesson-1)

- (b) ਸੰਗੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸ਼ਰੂਤੀਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ1ਵੇਖੋ)

Write in brief the different viewpoints regarding the number of Shrutis that are prevalent among musicologists. (See lesson1)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words.

ਮਾਤਰਾ	1	2	3	4	5	6	7
-------	---	---	---	---	---	---	---

ਠੇਕਾ	ਤਿੰਨ	ਤਿੰਨ	ਨਾ	ਧਿਨ	ਨਾ	ਧਿਨ	ਨਾ
	+			2		3	

(a) ਇਕ ਤਾਲ ਦਾ ਠੇਕਾ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਾਲ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਲੌੜੀਦੇ ਤਾਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਕੁਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ 3 ਵੇਖੋ)

Matra	1	2	3	4	5	6	7
Theka	Tin	Tin	Na	Dhin	Na	Dhin	Na
	+			2		3	

The theka of a tala is distributed into divisions. Name the tala and write a few lines about the distributions of the above-mentioned tala. (See lesson-3)

(b) ਸਵਰਲਿਪੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਕੀ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ। (ਪਾਠ 5 ਵੇਖੋ)

What is the meaning of Svaralipi ? Write its importance in Indian music? (see lesson 5)

5. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

5. Answer any one of the following questions in about 100-150 words. 4

(a) ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ। ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਅਧਿਆਇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀ ਹਨ। (ਪਾਠ 7 ਵੇਖੋ)

Name the author of the Sangeet Ratnakar. How many chapters are there in Sangeet Ratnakar ? Name them? (see lesson 7)

(b) ਪੰਡਤ ਸ਼ਾਰੰਗਦੇਵ ਨੇ ਵਿਭਿੰਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਗਠਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਵੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। (ਪਾਠ 7 ਵੇਖੋ)

Pt. Sharangadev has defined various concepts in an organized way, and also mentioned viewpoints of musical authorities. Explain the statement. (See lesson-7)

6. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ

Prepare any one project work out of the given below:

(a) ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਕਿ ਇਕ ਚੰਗੀ ਗੁਣਵਤਾ ਵਾਲੇ ਗਾਇਕ ਕੋਲ ਚੰਗੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੁਣਵਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ

ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਗਾਇਕ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੱਸੋ।

(ਪਾਠ 7

ਵੇਖੋ)

Do you agree that a good quality singer should have good voice quality? Write the characteristics of a good singer according to different categories in the field of classical music. (see lesson 7)

- (b) ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਕੇਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਮੁਤਾਬਕ ਉਚਿਤ ਸੰਕੇਤਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਭਾਰਤੀ ਗੀਤ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ- 5 ਵੇਖੋ)

Study any notation system of Indian music then write anyone Indian song along with proper notation as your choice. (see lesson 5)

ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਗੀਤ

Carnatic Music

(243)

ਅਧਿਆਪਨ ਅੰਕਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪੱਤਰ

Tutor Marked Assignment

ਕੁਲ ਅੰਕ : 20

Max Marks : 20

ਟਿੱਪਣੀ : (i) ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਕ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹਨ।

Note : All questions are compulsory. The marks allotted for each question are given beside the questions.

(ii) ਉੱਤਰ -ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਨਾਮ, ਦਾਖਲਾ ਸੰਖਿਆ, ਅਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਲਿਖੋ।

Write your name, enrollment numbers, AI name, and subject on the first page of the answer sheet.

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 50-60 words.

(a) ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਾਦ ਯੰਤਰ ਸਹਿਜਤਾ ਨਾਲ ਪੰਜ ਸਥਾਈ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ?
(ਪਾਠ -6 ਵੇ
ਖੋ)

Why is it said that musical instruments can reach five Sthayis effortlessly?

(See lesson-6)

- (b) ਕੁਝ ਵਾਯੂ ਵਾਦ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੂਤੀ ਯੰਤਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਸਹਿਤ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦਿਓ। (ਪਾਠ -6 ਵੇਖੋ)

‘In some wind musical instruments, the Sruti is fixed to the instrument itself. Give at least two reasons with examples. (See lesson-6)

2. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਲਿਖੋ।

Answer any one of the following questions in about 50-60 words each.

- (a) ਕਈ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਮਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਮਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਸੋ (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

‘Several musicologists have given different Gamakas’. Name those Gamakas used in Carnatic music. (See lesson-2)

- (b) ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰੂਤੀਆ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਲਿਖੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

Write the number of Srutis, which is commonly accepted by musicologists.

(See lesson-2)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚਲਿਖੋ।

2

Answer any one of the following questions in about 50-60 words each.

- (a) ਕਰਨਾਟਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਸ਼ਰੂਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਲਿਖੋ (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

Write the definition and classification of Sruti in Carnatic music.

(See lesson-2)

- (b) ਗਮਕਾ ਕੀ ਹੈ? ਸੰਗੀਤ ਰਤਨਾਕਰ ਵਿਚ ਗਮਕਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ? (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

What is Gamaka? How did Gamakas mentioned in Sangita Ratnakara?

(See lesson-2)

3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words each.

- (a) ਸਾਰੇ ਸਰਲੀ ਵਾਰਿਸਾਈ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕ੍ਰਮ ਪਰਿਵਰਤਣ ਅਤੇ ਸੰਯੋਜਨ ਦਾ ਨਾਲ ਸਵਰਾਂ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸੁੰਦਰ ਸੈਟ ਹੈ। ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ -4 ਵੇਖੋ)

‘All SaraliVarisais have a beautiful set of Swaras with different permutations and combinations’. Justify the statement in your own words. (See lesson-4)

- (b) ਉਸ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ, ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਖਿਆਰਥੀ ਲਈ ਸਿੱਖਣਾ ਆਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਰ ਇਕ -ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਸੰਤੁਲਤ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੋਣ। ਉਸ ਰਾਗ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਪੰਕਤੀਆਂ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

Name the raga which is easy for beginners to learn, and the Swaras stand in balanced distance from one another. Write a few lines about that raga. (See lesson-2)

4. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭੱਗ 100-150 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੋ।

4

Answer any one of the following questions in about 100-150 words each.

- (a) ਤਾਲ ਦੇ ਛੇ ਅੰਗ , ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਤੇ ਅਕਸਰਕਲਾ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਾਰਟ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲਿਖੋ। (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

Write the six Angas of Talas with their sign and Aksharakala (time duration), and method of reckoning in the flow chart. (See lesson-2)

- (b) ਸੁਲਾਦੀ ਸਪਤਤਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਮ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ (ਪਾਠ -2 ਵੇਖੋ)

}

Draw a flow chart of SuladiSapta Talas with the name of those talas, their angas, and time duration. (See lesson 2)

5. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇਕ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

6

Prepare any one project work out of the given below:

- (a) ਸਰਲੀ ਵਾਰਿਸਾਈ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਆਰੋਹੀ ਤੇ ਅਵਰੋਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੋ ਵਾਰਿਸਾਈ ਦਾ ਵੀ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। (ਪਾਠ -4 ਵੇਖੋ)

Write the important features of SaraliVarisai, and also mention any two Varisai with ascending and descending order. (See lesson- 4)

- (b) ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਸੰਗੀਤ ਯੰਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕੰਬਣੀ ਇਕ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਨਾਲ ਧੁਨੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਛੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਇਕੱਤਰ ਕਰੋ ਤੇ ਯੰਤਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ 'ਚ ਲਿਖੋ।

(ਪਾਠ -6 ਵੇਖੋ)

Name any four names of musical instruments whose sound is produced by setting into vibration. Collect any three photographs of them, and write in detail about the instruments. (See lesson 6)